

Oksbøl

Lokal udviklingsplan 2015- 2025

- Historie
- Analyse
- Vision
- Strategi
- Handling

Indledning.....	2
Historie og analyse.....	2
Vision	6
Strategi.....	6
Handleplan	7
Afslutning	8

Indledning

Fremtiden er ikke tid, men en vifte af muligheder * - sådan mener borgerne i Oksbøl sogn. Dette kommer bl.a. til udtryk i deres lokale udviklingsplan, der med afsæt i historien, menneskene og sognets styrker, sætter pejlemærker for, i hvilken retning man ønsker udviklingen går.

* kilde: Torben Bo Jansen

Historie og analyse

Oksbøl Sogn ligger i et landskab, hvor istiden har sat sine tydelige spor. Mjels Vig, Mjels sø og Bundsø er del af et tunneldal system sammenhængende med Oldenord dalen og Nordborgdalen, hvor smeltevandsmasserne har strømmet mod kysten.

Sognets højeste bakker med omkring 40 m ligger nord for Mjelssø. Herfra er der en storslået udsigt til det meste af sognet.

Mod vest i Sognet ligger Lyngen og Steg med stejle skrænter mod Stegsvig. Lyngens sandede jorde lå udyrket helt til midten af 1800-tallet. ("Han brød lyngen").

Området ved Stegsvig er undersøgt af Kulturarvsstyrelsen, der har registreret Stegshoved som et kulturarvsareal – en mulig forsvarsvold eller dæmning samt rester af en vej og broanlæg fra middelalderen.

Mjels Mark og Broballe Mark har flade langstrakte bakker faldende mod Als Fjord. Der er en del gravhøje i området og spor fra landingspladser ved Lusig Skov og Hardehøj, der kan føres tilbage til vikingetiden.

Til trods for intensiv landbrugsdrift har sognet et varieret dyre- og planteliv. Der er fortsat en del levende hegn langs veje og markskel, vandhuller med løvfrøer, skovbund med gøgeurt – der er set isfugle ved Mjelssø.

Landsbyerne ligger som "perler på en snor" langs de gamle landeveje.

Oksbøl Sogn har omkring 822 indbyggere. Heraf bor ca. 622 i landsbyerne, Oksbøl, Broballe, Mjels og Hardehøj og ca. 200 i det åbne land.

Aldersfordelingen var 1. januar 2015:

0 -19 år:	167 personer
20 – 59 år:	414 personer
60 – 190 år:	241 personer

Landsbyerne:

Oksbøl:

Oksbøl ligger i det højtliggende bakkelandskab nord for Mjels sø-Bundsødalen. Landsbyen betegnes som en fortelandsby. De tidligere fælles græsningsarealer træder klart frem inde i landsbyen.

Tydeligt i landskabet fremtræder Oksbøl Kirke. Det menes, at kirken er opført, hvor der allerede i 800-tallet har ligget en af Danmarks ældste kirker. Kirken og kirkegården er omgivet af en randbeplantning af høje, gamle træer. Tæt ved kirken ligger Oksbøl Kro.

Landsbyen har bevaret sin oprindelige struktur med gadeforløb, hvor bygningerne er placeret langs Oksbøl Nørregade og Oksbøl Søndergade, med gadekær, grønning og græsningsarealer mellem gårdene, der fortsat afgræsses af kvæg og heste. Før udskiftningen (ca. 1770) var der 12 gårde i landsbyen – heraf ligger 9 fortsat med deres oprindelige placeringer. Der drives fortsat landbrug fra flere ejendomme, andre er overgået til anden anvendelse som mindre håndværk, liberale erhverv, vognmand, bed and breakfast og lign.

Landbrugsbygningerne er opført i traditionel nordalsisk byggestil. Til gårdene var der som hovedregel aftægts- og landarbejderboliger. Der er flere velbevarede såvel stuehuse samt driftsbygninger – heriblandt Dominicussens Gård, en kroggård med høj bevaringsværdi. Mod nord i landsbyen ses spor efter den tidligere amtsbane, E Kleinbahn, og den gamle stationsbygning.

I den sydlige del af Oksbøl ligger en nyere bebyggelse, der knytter sig til lignende bebyggelse i Broballe ved lyskrydset på Oksbølvej.

I Oksbøl er der omkring 190 indbyggere (nord for Oksbølvej).

Broballe:

Broballe betegnes som en slynget vejby, hvor gårdene og landsbyens huse ligger langs med landsbygaden. I landsbyen ses tydeligt en række tidligere vigtige funktioner, bl. a. mejeri, skole, kro og håndværkerhuse ved siden af de store gårde med tilhørende landarbejderhuse og aftægtshuse.

Bebyggelsen mod Mjels sø langs Skolebakken og Skolemarken er hovedsagelig af nyere dato, dog med undtagelse af den tidligere Oksbøl Skole fra ca. 1860.

I den ældste del af Broballe ved den gamle bro over Landgrøften bemærkes et velbevaret bindingsværkshus. Et nyere stuehus føjer sig fint ind i husrækken. Markant er også en fin gammel 3 tavls bindingsværkslade og en række høje vejtræer. På hjørnet langs landsbygaden ligger den tidligere kro (Brugsen), der nu er istandsat til beboelse og en række huse af ældre dato. På det andet hjørne er Broballe Mørtel der ikke længere er i drift.

Landsbygaden snor sig og giver kig ud over de åbne marker til den nu genoprettede Mjelssø. Op ad bakken ligger flere gårdanlæg med markante stuehuse, opført som 15-20 fags langhuse og

enkelte velbevarede ældre driftsbygninger og aftægtshuse. Flere gårde drives fortsat landbrugsmæssigt. Andre har ændret anvendelse til bl.a. bed and breakfast. Højest i landsbyen ligger det tidligere Broballe Andelsmejeri, som blev forsøgt omdannet til Broballe Bryghus dog uden succes.

For enden af bygaden ligger Brandstationen og Oksbøl Friskole.

Landsbybilledet præges af adskillige store gamle træer – valnød, blodbøg, lind, rødtjørn, samt den egnstypiske række af pæretræer langs vejen. Ikke mindst på bakken, over for Broballe Bryghus, ligger en bemærkelsesværdig fin, gammel, alsisk frugthave.

Der er ca. 240 indbyggere i Broballe (syd for Oksbølvej).

Mjels:

Mjels er nok den ældste af vores landsbyer – måske endda den ældste på Als. Landsbyen betegnes som en forteklyngeby,

Mjelsgård ligger på et voldsted, dateret tilbage til år 1050 (kulturarv.dk). Mjelsgård er en tidligere adelsgård, der i 1585 blev købt af hertug Hans Den Yngre. På det tidspunkt udgjorde Mjels sø sammen med Bundsø et samlet fjordssystem i forlængelse af Mjels Vig.

Hertugen anlagde imidlertid en dæmning ved Mjels, hvorved Mjels Sø og Bundsø udviklede sig til ferskvandssøer. I 1850 startede en egentlig afvanding af de to søer med efterfølgende opdyrkning af de tørlagte arealer.

I 2005 blev Mjels sø genetableret til den nu 45 ha store sø som naturområde. I 2015 blev den 150 ha store Bundsø reetableret som naturområde.

Mjelsgård drives fortsat landbrugsmæssigt. Udlængerne til Mjelsgård er registreret med høj bevaringsværdi. Til Mjelsgård hører Mjelsvig Lystbådehavn.

Næsten alle ældre bygninger i Mjels er registreret som bevaringsværdige – høj bevaringsværdi har Mjels Skole fra 1926. En del nyere parcelhuse er opført, hvor arealerne tidligere har ligget som grønninger mellem gårdene. Dog er en del grønne arealer mellem gårdene fortsat friholdt for bebyggelse. Sydvest for landsbyen står en nyere vindmølle.

En del gårde i landsbyen drives fortsat landbrugsmæssigt. Derudover er der mindre produktionsvirksomheder, håndværk, liberale erhverv mm.

Færgetrafikken føres i dag uden om Mjels, den nye omfartsvej ” Oksevejen ” blev indviet fredag den 16. december 2011

Der er ca. 160 indbyggere i Mjels.

Hardeshøj:

Hardeshøj er et gammelt udskibningssted – spor peger på, at der herfra har været færge til fastlandet i mere end 300 år.

Færgen Bitten sejler dagligt hver halve time til Ballebro fra et relativt nyt færgeleje. Det tidligere færgeleje benyttes til fritidsformål. Der er en bro til større både og kuttere og en mindre jollehavn.

Hardeshøj Kro og de tidligere lagerbygninger på havnen anvendes i dag til ferie-fritidsformål. Der er i kommuneplanen åbnet mulighed for, at der på et areal øst for færgelejet kan etableres et feriecenter med lystbådehavn.

Mod vest ligger et større naturområde, der er omfattet af naturbeskyttelsesloven, registreret som strandeng. I Hardeshøj er der ca. 40 indbyggere.

Kilder: Kommuneatlas Nordborg, Kulturarvstyrelsen, Oksbøl Sogn Historie og Fortællinger, Sønderborg kommune. Ved borgermødet den 16. sep. 2015 kom deltagerne med nedenstående input til udviklingsplanen:

For at nærme os visionen er det vigtigt, at så mange som muligt kan tage ejerskab til projekterne.

Handlingsplan / projekter

v. / Turisme / Erhverv / Natur

- Ingen faldefærdige huse
- Bedre finansierings muligheder
- Flere offentlige toiletter
- Mere industri, iværksættere, erhverv
- Strandrensning og badebro
- Nye skilte og erstatning af gamle heriblandt skilte til søerne
- Bio-diverse landbrugs arealer
- Pumpehus med aktiviteter
- Gårdbutikker med økovarer
- P-plads på Kokhøj med udsigt
- Trampestien ved Bundsø
- Flextrafik med delebiler
- Første storkepar ved Bundsø

v. / Infrastruktur / Aktiviteter / Aktive borgere

- Ny vejbelægning, sikre veje og cykelstier
- Medborgerhus / Sognehus
- Alle betaler kontingent til Sogneforeningen, Brandværnet m. fl.
- Vinterbadeklub med sauna
- Kirken er meget aktiv
- Adventure aktiviteter
- Fugleudkigstårne

v. / Børn / Unge / Ældre

- Flere børnefamilier - Prøvehus
- Børnehave på friskolen
- Flere unge får øjnene op for områdets herlighed / Oksbøl Sogn på Instagram / Facebook
- Ældreboliger - Oldekolle

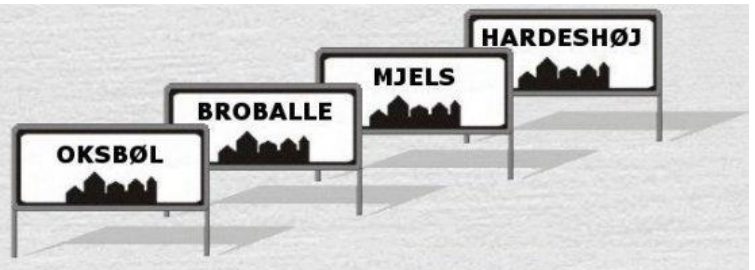
Vision

**Oksbøl som et attraktivt sogn
med landsbyerne som ”perler på en snor”,
hvor alle tager ejerskab til projekterne
gennem aktiv deltagelse på tværs af alder, foreninger, erhverv osv.
og i respekt for vores historie og natur**

Strategi

Oksbøl Sogneforening koordinerer aktiviteter omkring følgende:

- Fastholdelse og udvikling af aktiviteter i det lokale liv
- Turisme
  - Øget synlighed af området med henblik på tiltrækning af flere turister
  - Etablering af flere overnatningsmuligheder i området
  - Øget tilgængelighed til naturen i form af flere stier
  - Trampestien ved Bundsø
- Bosætning
  - Ny vejbelægning, sikre veje og cykelstier
  - Flere børnefamilier - Prøvehus
  - Alle har gode finansierings forhold

Handleplan

Denne handleplan indeholder præcise svar på, hvem der udfører hvad hvornår. Handleplanen ajourføres årligt af Oksbøl Sogneforening.

v./ Fastholdelse af aktiviteter

Beskrivelse: Tæt samarbejde mellem foreningerne og støtte til aktiviteterne
Ansvarlig: Oksbøl Sogneforening

v./ Turisme / Erhverv / Natur

Tømmerflåde ved Lusig og Hardeshøj

Beskrivelse: Arbejdsgruppen
Økonomi / tidsplan: Arbejdsgruppen
Ansvarlig: Oksbøl Sogneforening

Pumpehuset ved Mjels sø

Beskrivelse: Pumpehusets venner.
Økonomi / tidsplan: Pumpehusets venner
Ansvarlig: Oksbøl Sogneforening

Trampestien ved Bundssø

Beskrivelse: Arbejdsgruppen
Økonomi / tidsplan: Arbejdsgruppen
Ansvarlig: Oksbøl Sogneforening

v./ Infrastruktur /Aktiviteter / Aktive borgere

Medborgerhus / Sognehus

Beskrivelse: Arbejdsgruppen
Økonomi / tidsplan: Arbejdsgruppen
Ansvarlig: Oksbøl Sogneforening

Vinterbadeklub med sauna

Beskrivelse: Arbejdsgruppen
Økonomi / tidsplan: Arbejdsgruppen

Ansvarlig: Oksbøl Sogneforening

Afslutning

Oksbøl Sogneforening takker for borgernes bidrag til denne plan, der skal føre udviklingen i den ønskede retning. Vi glæder os til det fortsatte arbejde.

Oksbøl Sogneforening

Esther Olesen, fmd.

Bent Jørgensen, næstfmd.

Elin Petersen, sekretær

Esther Olesen, kasserer

Else Thuesen

Poul Erik Nørgaard